

FRILUFTSMAGASINET

UTE

NORGES STØRSTE TEST
AV RYGGSEKKER

SPAR KR 30 000
PRISGUIDE TIL TURUTSTYR

STOR TEST AV
KOKEAPPARATER
OVERRASKENDE RESULTATER?

BEGYNN Å KLATRE
VI VISER DEG HVORDAN

I KANO OVER
HARDANGERVIDDA
ER NAF VEIBOK
TILSTREKKELIG?

KANOTURER
I NORGE
SE VÅRE
ANBEFALINGER

HVORDAN PAKKE LETT?
VI GIR DEG SVARET

TIL ELBRUS I SOMMER
HVORDAN OG HVA TRENGER DU?

Nummer 3, 2006. 26. utgave. Kr. 59,-

Mikael med stor lenok.

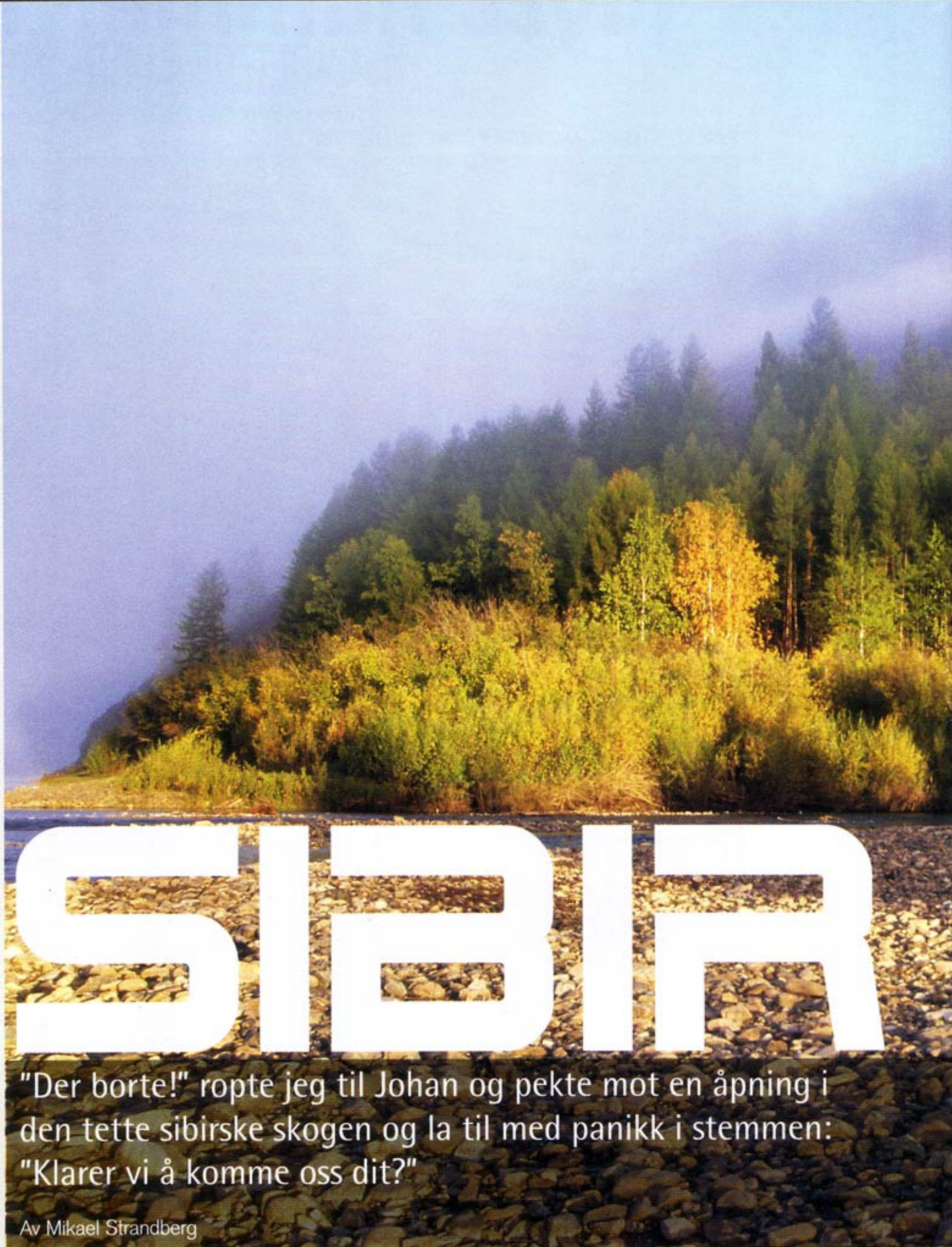
Sibirsk mygg.

Flagget til Explorers club er med!

Høst ved Kolyrnaelven.

"Der borte!" ropte jeg til Johan og pekte mot en åpning i den tette sibirske skogen og la til med panikk i stemmen: "Klarer vi å komme oss dit?"

Av Mikael Strandberg

"M ike", hvisket Johan engstelig. "Se bak deg!" Jeg snudde meg forsiktig og så en stor brunbjørn stå på stranden, mellom oss og kanoen vår. Den sniffet intenst i luften og så skulende mot oss. Det var en av de vakreste bjørnene jeg noen gang har sett. Pelsen glinset i solen og var grå av elde. Han så skremt ut av vårt nærvær. På det tidspunktet visste jeg ikke om det var den samme bjørnen jeg hadde skutt fra kanoen ti minutter tidligere, eller om dette var en annen bjørn. Den første bjørnen hadde falt om, han hadde blitt truffet minst tre ganger i området under venstre skulder, og før jeg fikk tid til å lade om, hadde han sakte klart å kravle seg inn i taigaen. Denne bjørnen tok imidlertid enda ett skritt fram, stoppet, gikk opp på bakbeina og sniffet enda mer ivrig. Jeg kastet et raskt blikk mot min unge partner, Johan, og innså at han var ubevæpnet. De russiske myndighetene hadde bare gitt oss lov til å ta med én rifle, og akkurat i det øyeblikket kom jeg på hva min kone, Titti hadde sagt før vi la ut på ekspedisjonen:

"Ikke glem at du har et like stort ansvar for Johan som om han skulle vært sønnen din. Det er bedre at du dør om det skulle gå så langt."

"Kanskje du burde forsøke?", sa jeg til Johan og gav han riflen mens jeg tok et steg ut av den tykke skogen.

Min entré skremte først vekk bjørnen, men plutselig

lig stoppet giganten på vei opp den bratte skråningen, snudde seg og satte bestemt ned mot oss igjen.

"Hva enn du gjør, så ikke bom nå", sa jeg stille til Johan mens han løftet riflen.

Plutselig stoppet bjørnen ti meter fra oss og reiste seg opp på bakbena igjen. Johan skjøt bjørnen i magen; giganten falt bakover og rullet ned elvebredden og rett inn i den sterke strømmen i elva. Lamslåtte så vi bjørnen bli ført vekk med strømmen. Vi hadde drept for ingenting, og jeg følte meg verre en noen gang tidligere. I tillegg var vi så sultne at det gjorde vondt. Ekspedisjonen vår ned Kolyma-elven, i det nordøstlige Sibir, var bare en måned gammel, det var i slutten august, og allerede nå var vi på grensen til å sulte i hjel.

"Vi må holde oss skjerpet og fokusert" sa jeg til Johan med andpusten stemme mens han ladde om. "Vi vet ikke om det er enda en bjørn i nærheten. Hvis det er det, er den hardt skadd og derfor veldig farlig."

Det var et nytteløst råd. Johan var bare 21 år, på sin første ekspedisjon og var full av adrenalin. Han skalv av oppstemthet, konsentrasjon og nervøs spenning. Jeg grep en øks fra kanoen i håp om at jeg kunne bruke den som et slags forsvarsvåpen om vi skulle trenge det. Forsiktig gikk vi inn i den tette taigaen. Vi brukte én time på å gjennomføre området. Vi fant ut at det var samme bjørnen, og at den rare oppførselen dens, skyldes at den var hardt

skadet av skuddene jeg hadde avfyrt fra kanoen. (En svensk ekspert på bjørner, fastslo etter å ha hørt målene av poteavtrykkene dens, at det måtte være en hannbjørn på omkring 400-450 kilo.)

"Ikke kjøtt, ikke pels og ingen mat", sa Johan nedbrutt da vi vendte tilbake til kanoen for å fortsette ned elven. "Og det ser ikke ut til at vi greier å skaffe nok fisk. Kanskje vi ikke er særlig gode som fangstfolk?"

"Ikke tenk på det", sa jeg oppmuntrende, "hvis vi fortsetter å jobbe hardt, så vil ting før eller senere endre seg."

Men i det virkelige liv, visste jeg at hvis vi ikke fikk de lokale fiske- og jaktgutene på vår side innen en uke, ville vi aldri nå vårt endelige mål i Ambarchik-bukten, ti måneder og 3500 kilometer lenger nord.

Et av de mindre viktige målene med ekspedisjonen vår, var å finne ut om våre fiske- og jaktkunnskaper var tilstrekkelige til å overleve i den ville, sibirske taigaen og tundraen langs Kolyma-elven. Mer viktig var det å få full oversikt over denne ukjente delen av jorden. Dette sto sentralt, siden etter hvert som vi gjorde forberedelser, fant ut at selv ikke russerne og sibirerne hadde et sammenhengende bilde av området rundt Kolyma-elven. Hindringene var kulden, avstanden, områdets størrelse og isolasjonen. Området var uberørt, fjernt og ukjent. Og ikke minst er det et av de kaldeste bebodde stedene på jorden. Det viktigste målet var imidlertid å bygge bro

Morgenstemning i campen ved Kolyma.

mellom kulturene og utvide vestens syn på den russiske og sibirske levemåten. Vi ville finne det russiske og sibirske temperament. Vi trodde dette kunne gi et perspektiv på framtidens levemåte. Vi ville også slå fast hvordan området var blitt berørt av de enorme samfunnsendringene som var et resultat av Sovjetunionens kollaps. Og vi visste at 3,5 millioner mennesker hadde mistet livet i Stalins konsentrasjonsleire – kalt gulag – langs elven. Dette var et folkemord som måtte bli dokumentert nøye og raskt. Dokumentasjonen av de innfødte, var et annet viktig punkt. Dette var folkegrupper som Yakut-, Even-, Chukchi- og spesielt Yukahir-folket, der bare 400 individer hadde overlevd sovjettiden. Alle folkeslagene levde på et av de kaldeste bebodde stedene på jorden. Derfor ble det viktig for oss og finne ut om urbefolkningen rundt Kolymaelven var genetisk annerledes enn vesteuropeere når det kom til evnen til å tåle med den ekstreme kulden. I løpet av forberedelsene våre fant vi ut at polarfarere, stort sett hadde vært mennesker som var oppvokst og levde i byer. Vi trodde at folk som oss selv – som var født, oppvokst og fremdeles bodde i den nordskandinaviske villmarken – var fysisk sterkere når det kom til å tåle kulden og utfordringene i polare strøk. På grunn av dette, hadde vi for eksempel fulgt den gamle fangstmann-tradisjonen med å øke kroppsvekten drastisk – i form av fett, før vinteren satte inn. Så da vi i begynnelsen av august satte kanoen på vannet, hadde vi lagt på oss 20 kilo hver. All vekten var imidlertid forsvunnet da vi hadde den jaktepisoden

med bjørnen, og det var bare etter en knapp måned med padling. Grunnen til dette var at vi var blitt strukket til grensen for hva et menneske kan tåle, både fysisk og mentalt, siden første dag vi satte kanoen på vannet.

"Johan!" ropte jeg i panikk. "Jeg sitter fast under kanoen!"

Akkurat da Johan klarte å dra kanoen unna meg, forsvant jeg under overflaten og ble raskt trukket av gårde av den sterke strømmen. Den kastet meg rundt som en liten papirbit, og jeg ville ha druknet om jeg ikke hadde vært så heldig å ende opp på en liten sandbanke. Det var den samme sandbanken som vi forsøkte å unngå å krasje inn i, og som hadde tvunget oss til å hoppe ut av kanoen for å forsøke å få den til å endre retning.

"Er du ok?" spurte Johan utslitt.

"Ja", svarte jeg vettskremt, "men jeg er livredd hvert eneste sekund vi sitter i kanoen. Hvis kanoen velter, er vi døde."

"Vi får unngå å velte da", sa Johan stille, noe som fikk oss til å le og slappe av et lite øyeblikk.

Vi dro den overlastede kanoen opp på sandbanken og tok en kort pause for å få litt tid til å skjerpe konsentrasjonen. De enorme vannmassene fosset forbi oss på begge kanter. Regnet pøste ned, det var den tredje dagen av ekspedisjonen vår, og allerede handlet alt om kampen for å overleve. En kraftig tyfon hadde truffet dette ubebodde, urørte og

ville fjellområdet, og fått vannstanden i elva til å stige sju meter på to dager. Siden det var i begynnelsen av august hadde vi forventet at elven skulle være rolig og padlingen relativt enkel, at vi kunne slå leir på elvebredden og tilbringe kveldene med å fiske og jakte. I stedet hadde tyfonen gjort den brede elven til et fossende inferno med store vannmasser, digre trestammer som ble kastet fram og tilbake, voldsomme strømmer og uforutsigbare sandbanker som var nesten umulige å se når vi forsøkte å manøvrere gjennom de høye bølgene.

"Tid for full konsentrasjon igjen" sa jeg til Johan da vi dyttet kanoen ut fra sandbanken og rett inn i strømmen.

Jeg var livredd hvert eneste sekund jeg tilbrakte foran i kanoen. Vår overlevelse hvilte mye på kunnskapene til min unge kamerat, og hans evne til å styre unna strømmen, unngå å bli overkjørt av svære trestammer, eller unngå å bli sittende fast i en trestamme som var stoppet opp. Vi snakket ikke i det hele tatt. Det ville ha betydd av vi mistet litt av konsentrasjonen. Jeg satt bare i front og ventet på hans instruksjoner når vi traff en serie høye bølger:

"Padle hardere!"

I det øyeblikket padlet jeg for livet. Etter et par timer så vi en sky av vann sprute opp, og vi hørte en tordnende lyd foran oss, og vi visste at vi hadde noe enda verre i vente. Utrolig nok oppdaget vi en strekning med rolig vann til venstre for oss, og jeg ropte nærest i panikk:

"Vi må komme oss ut av kanoen og sjekke den strekningen NÅ!"

Johan ropte tilbake:

"Pass på! Jeg snur kanoen rundt og når jeg roper 'padle', trenger vi all din styrke for å klare det!"

Til min forundring greide han å snu kanoen i en sterk virvel og vi endte opp mot strømmen og krysset elven mens vi padlet som gale i noe som føltes som en evighet. Til slutt klarte vi å nå andre siden av elven. Vi hadde ikke funnet så rolig vann siden vi begynte å padle. Et kort øyeblikk føltes det som om vi hadde kommet inn i et tempel av stillhet. I det minste helt til en sverm mygg kom og lagde hakkemat av oss. Vi bandt kanoen til et tre og gikk inn i taigaen. Det var vår første kontakt med den ville sibirske taigaen og det var en ekkel overraskelse. Vi er ekte skogsfolk, men vi var vant til den lett gjennomtrengelige skandinaviske taigaen, der man lett kan bevege seg, men her kunne vi ikke engang ta ett skritt framover.

"Det blir bedre når vi kommer oss inn i skogen", forsikret jeg Johan om. "Det er likedan i alle verdens jungler."

Det ble ikke bedre. Den var nesten ugjennomtrengelig, og det tok oss én time å forsere 100 meter. Og det tok oss like lang tid å vende tilbake til kanoen. Vi fikk aldri se hva som lå foran oss.

"Vi får bare gi det et forsøk og håpe på det beste", sa jeg, "og hvis vi holder konsentrasjonen oppe, kommer vi oss gjennom."

Vi ville prøve å forsere elven enda en gang, siden vi trodde at vi hadde en bedre mulighet til å velge rute fra denne siden. Men da vi kom oss inn til midten, var virvlene og strømmingene for sterke. Enten vi likte det eller ikke, endte vi opp med den verste ruten gjennom virvlene. Før jeg rakk å rope ut all frykten min, ble vi kastet inn i en serie høye bølger, som vi det ene øyeblikket hadde over oss, og det neste under oss. Bølgene kastet oss rundt, ukontrollert, og kanoen knaket etter alle slagene den tok i mot. Plutselig, akkurat da jeg var sikker på at vi var ferdige, var vi framme på andre siden av elven.

"Jeg har aldri vært så redd noen gang i løpet av de 20 årene jeg har vært med på ulike ekspedisjoner" fortalte jeg Johan i skrekk – og lettelse.

"Jeg elsker det!" skrek Johan lykkelig, "jeg vil ha mer av dette!"

Hvis jeg hadde hatt en rifle på meg akkurat da, ville jeg ha skutt ham! Heldigvis sa han ingenting mer de to påfølgende timene. Vi gikk gjennom en serie virvler etter en annen, og etter fem timer med å unngå å velte, var vi for mørbankede til å fortsette. Vi stoppet ved det første høye punktet vi kunne finne: en gjørmete åpning i

taigaen der store skyer av mygg ventet på oss. Det tok oss to timer å bære alt utstyret noen få hundre meter inn fra bredden for å unngå oversvømmelse, men da vi begynte å reise tipien, forsto vi at vi ikke kom til å få noe søvn den natten heller. Vannstanden i elva steg raskt. Klokken sju om kvelden ble det mørkt, og vi satte vekkerklokken på hvert kvarter for å sjekke vannivået i elva. Klokken elleve forsto vi at vi ville bli oversvømt i løpet av natten. Og vi visste veldig godt at å padle i mørket ville ta livet av oss umiddelbart. Vi måtte bare finne en måte å henge på til det begynte å demre. Vi pakket kanoen i mørket, angrepet av utallige mygg, knott og fluer og vi ble stående til vannet nådde oss til knærne klokken tre om natten. Herfra fant vi plassene våre i kanoen, bandt den til et solid tre og ventet. Det var en krevende ventetid. Vi var iskalde etter å ha vært konstant gjennomvåte i flere dager. Så snart demringen kom, trakk vi pusten dypt, løsnet fortøyningen og fullt konsentrert la vi ut på enda en dag med usikkerhet.

Vi fikk ikke sovet noe på ti dager, og mangelen på ordentlig hvile, gjorde det vanskelig å holde fokus. Vi hadde mange nestenulykker hver eneste dag. Det aller vanskeligste var imidlertid mangelen på mat. Selv om vi hadde 350 kilo med utstyr, var bare en liten prosentdel proviant. Ris, pasta, matolje, hvetemel, salt, sukker, 30 porsjoner frysetørket mat, kaffe, teposer, buljongterninger og havre. Den opprinnelige ideen vår, var å ikke bare fiske og jakte for å overleve, men også for å samle nok kjøtt og fisk til tørking, slik at vi hadde proviant den kommende vinteren. Oversvømmelsen gjorde selvfølgelig dette umulig. Da vi etter fire uker med problematisk og krevende padling møtte brunbjørnen, var det rent overlevelsesinstinkt som fikk oss til å skyte. Bortsett fra salt og pasta, hadde vi nesten ikke forsyninger igjen. Selv om vi tragisk nok tok et liv og mistet en stor mengde mat og pels, skjerpet det instinktene våre betraktelig. Etter den hendelsen, fikk vi naturgudene på vår side. Oversvømmelsen stoppet, og et par dager etter at vi mistet bjørnen, fikk vi 15 kilo ørret og annen lokal fisk i garnet, skjøt to store harer og en fasan. I løpet av de to kommende månedene, september og oktober, fikk vi over 150 kilo fisk i garnet, og veldig få av dem ble fanget med vestlig ferdiglaget agn eller fiskefluer. Og hver eneste dag, et par timer før det mørknet, byttet vi på å leke jakthund, med formål om å tvinge store sibirske harer ut av gjemmededene deres. Det var ufattelig enkelt. Vi fant bare området de gjemte seg i, en av oss tok rollen som bjeffende hund og forsvant inn i den tette taigaen. Den av oss med riflen ventet ivrig på at hunden skulle gjøre jobben sin. Det er en av de mest interessante måtene jeg har jaktet på. Da den menneskelige hunden bjeffet én gang, betydde det at haren var blitt oppdaget, bjeffet den to ganger, betydde det at den var på vei i riktig retning, bjeffet den tre ganger etter hverandre, betydde det at haren var rett foran skytteren! I løpet av denne tiden, rakk vi å jakte nok vilt, og fange en passende mengde fisk, men også slik at vi kunne legge på oss ekstra kroppsvekt før vi møtte et av de kaldeste klimaene på jorden – vinteren i Kolyma.

"Der er enda en frostskaide" fastslo Johan i fortvilelse gjennom masken han hadde foran ansiktet, "det betyr at jeg har én på alle fingrene."

Han hadde enda en runde med diaré. Det var tredje gang på én time, at han måtte dra av seg buksene og sette seg på huk. Han måtte også dra av seg tre sett med votter. Hver eneste gang hadde han følt den brennende stikkingen tett fulgt av en nummen følelse i en av fingrene. Dette er de første stadiene i en frostskaide. Jeg kunne nesten ikke se ham i det evige mørket midtvinters, og jeg skalv kraftig. Det hadde jeg gjort hver eneste dag siden vi forlot bosettingen i Zyryanka, fire uker tidligere, i midten av november.

"Vi bør fortsette", hvisket jeg.

Jeg pustet ut, hostet og hørte den velkjente knasingen som oppsto når pusten ble forvandlet til en dusj av iskrystaller. Dette ble i området ble kalt for "stjernesens hvisking". Det var 56 minusgrader, og det var umulig å tenke ordentlig, langt mindre dagdrømme. Eller bekymre seg. Av rent overlevelsesinstinkt visste vi at vi måtte fortsette å bevege oss, og aldri stoppe. Derfor gikk vi med store anstrengelser videre i mørket, med 330 kilo hver

hengende etter oss. Selv om elven bare var dekket av noen få centimeter snø, føltes det som om vi dro pulkene på sand. Det hjalp ikke at begge to gikk i stedet for å gå på ski. Skibindingene, og det meste av utstyret vårt som var av metall, sprakk da temperaturen falt under 50 minusgrader. Den tunge lasten fikk oss til å svette kraftig hele tiden, men vi kunne ikke stoppe for å ta pause. Hver gang vi gjorde det, fikk vi enda flere frostskaider på fingre eller kinn, og det føltes som om væsken i albuene og knærne våre frøs, og vi begynte å skjelve ukontrollert. Derfor fortsatte vi å bevege oss i komplett mørke. Time etter time. En fot foran den andre. Mørket spilte ingen rolle siden øyebrynene våre alltid var frosne, og vi uansett ikke så noe. Men, så lenge vi holdt oss i bevegelse, var vi i alle fall bevisst på at vi var i live. I hvert fall til det forferdelige øyeblikket vi måtte kripe inn i teltet.

Etter 16 timer på ski, tok det oss bare noen minutter å få teltet opp, men det tok oss minst én time å få fyr på ovnen. Enkelte kvelder gikk det ikke i det hele tatt. Dårlig kvalitet på den russiske bensinen var hovedproblemet. Den frøs fullstendig. Derfor måtte vi bære en flaske med bensin under armhulen den siste timen før vi slo leir for å varme den opp. Vi visste alltid når den ble klar til bruk, siden flasken begynte å lekke. Det tok uansett én time å få ovnen til å fungere, siden den var helt frossen. Vi måtte helle bensin i en kopp og tenne på for å få ovnen til å tine. Vi måtte begge holde oss i aktivitet i løpet av

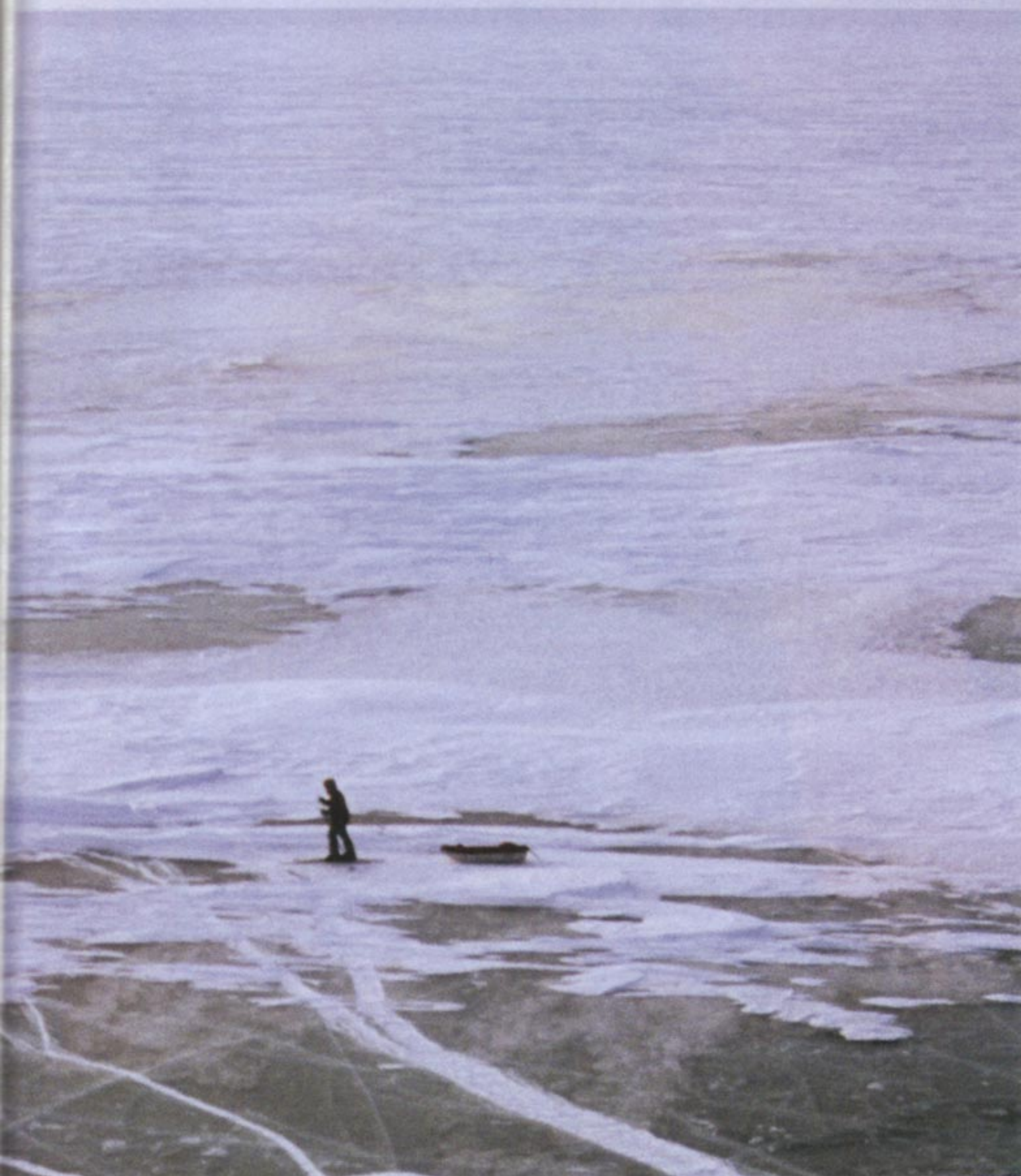
disse forsøkene for å holde den farlige apatifølelsen borte. Kulden fikk oss likevel til å skjelve, noen ganger hysterisk. Når ovnen begynte å virke, kunne vi innimellom klare å forme en tanke, men uheldigvis gjorde det oss bare mer bevisst på hvor kaldt det var. Da vi var kommet oss i soveposen, visste vi at vi hadde minst seks timer med nesten utholdelige smerter foran oss. Ikke bare fordi frostskaidene begynte å tine, men også fordi det tok minst tre timer å få kontroll over kroppen igjen. I løpet av den forferdelige tiden vi lå stille, verket kroppen, og vi prøvde bare å få den verste skjelvingen til å stoppe, og få så mye hvile som mulig. Vi sov nesten ikke i det hele tatt. Vi delte sovepose og sov med ansiktsmaske, hadde PDA, satellitt-telefon, lommelykt, ekstra batterier, støvler, ovn og hansker, men det hjalp ikke. Som vanlig var det død stille utenfor, bare av og til hørte vi en ulv ule i det fjerne, eller den merkelige eksplosjonen av et tre som detonerte av kulde. Vi tinte ikke ordentlig opp denne natten heller.

"Vi må stå opp", sa jeg gjennom pustehullet mitt i soveposen. "Fire dager igjen før vi er i Srednekolymsk."

"Hva er klokka?" gryntet Johan. Svaret mitt var enkelt: "Jeg aner ikke. Spiller det noen rolle? Det er mørkt hele tiden uansett."

Så snart jeg rørte på meg, falt kald snø i ansiktet mitt. Det minnet meg bare på hvilket helvete jeg var i. Det var bekmørkt og det tok meg litt tid å finne lommelykten. Jeg hadde sovet på den mesteparten av natten. Da jeg slo den

Sibirsk isøde.

Kondens i teltet.

Chukchis ved reindrift..

En yakut til hest.

Vi nådde tundraen i april, og det gikk raskt over sastrugiene med ski.

på, fremdeles fra innsiden av soveposen, så jeg at pusten vår som vanlig hadde formet store stalaktitter som hang ned fra taket i teltet. Da jeg hørte at Johan bevegde seg, skjønnte jeg at jeg måtte komme meg ut av soveposen. Det følte nesten umulig. Kroppen min var stiv, hver eneste muskel verket, kinnene, nesene og hendene mine brant. Jeg hadde absolutt ingen energi, og det var hardt å konsentrere seg. Johan var som vanlig førstemann ut av soveposen, han tok umiddelbart på seg dunjakken og ansiktsmasken, og startet kampen for å få på seg støvlene. Han var svak etter flere dager med diaré, men arbeidet hardt som en helt, og handlet på pur instinkt. Han gav meg ovnen av rutine. For å få fyr på den, måtte jeg ta av meg flere lag med votter, og jeg hadde store problemer med å få lighteren til å fungere, selv om jeg hadde hatt den i underbuksa hele natten. Hendene mine var for stive. Og ovnen var dypfryst. Johan forsøkte, men lyktes ikke han heller.

"Jeg tror vi må klare oss uten frokost i dag" sa jeg til Johan. "Vi glemte å legge bensinflasken i soveposen i natt."

Det eneste positive med å ikke kunne koke mat, var at vi heller ikke fikk kondens, noe som fikk alt til å fryse enda mer. Vi kastet ikke bort tid med å komme oss ut av teltet. Det tok oss fem minutter å få ut utstyret, ta ned teltet og pakke alt sammen i mørket. Denne rutinen ble fulgt av et av de kaldeste øyeblikkene i løpet av dagen: vi måtte ta av oss dunjakkene og begynne å bevege oss. Det tok minst

tre timer før vi følte oss relativt varme. I løpet av denne tiden ble ansikt, nesebor og øyne dekket av is igjen. Det var vanskelig å puste og vi hostet nesten konstant. For å spare batterier, gikk vi i mørke. Hele dagen. Tre dager senere nådde vi Yakut-bosettingen i Srednekolymsk.

Vi tilbrakte januar med å tine opp i Srednekolymsk. Temperaturen var konstant under 50 minusgrader, men blant noen av de hyggeligste og mest sjenerøse menneskene på jorden, la vi på oss mye ekstra kroppsvekt for å klare de 1500 kilometerne som gjensto før vi nådde Ambarchik-bukten i slutten av april. Vi smakte på de lokale delikatessene som "stroganina", frossen rå fisk som spises som is krem; "maxa" frossen rå lever spist på samme måte; kokte nesebor av elg; stuet elghjerte; stekt lever fra reinsdyr; kokt elgesnute med pasta; rå, frosne hestetetikler, og mye mer. De lokale folkene gav oss et sunt syn på den ekstreme kulden. Noen av dem hadde amputerete fingrer, armer eller bein. Nesten alle hadde arrete kinn og hadde mistet nesetippen. Og, fortalte de oss, det kunne ha vært mye verre. Vi kunne ha vært fanger i en av Stalins gulager. Ruinene av disse fangeleirene lå igjen i hele Kolyma. Mange av fangene frøs i hjel etter to uker.

Selv om vi hadde temperaturer under 50 minus mesteparten av februar, var denne delen av turen som ferie å regne, om man sammenlignet med etappen midtvinters. Vi frøs forferdelig hele måneden, men midt på dagen steg temperaturen til cirka 35 minusgrader,

og det var nok til at vi tinte opp, og til og med kunne stoppe og ta en pause uten å pådra oss frostskafer. Vi dro pulkene fra tidlig morgen til noen timer før det mørknet, og hadde ingen problemer med å klare å forme en tanke. Vi satte opp teltet og brukte et par timer på å få ovnen til å virke. Til slutt fikk vi det til. Utstyret vårt fortsatte å bli ødelagt av kulden, men vi traff på fangfolk nesten hver tredje eller fjerde dag, og tømmerhyttene deres gav oss nok varme til å kunne gjøre reparasjoner. I mars hadde vi nok av dagslys, og temperaturen steg til 40 minus, selv midt på natten. Vi fikk til og med temperaturer rundt 17 minusgrader! Vi nådde tundraen i april, og det gikk raskt over sastrugiene og vi nådde målet vårt i Ambarchik-bukten i slutten av april 2005.

Det har nå gått et halvt år siden vi kom hjem til Sverige igjen. Det har ikke vært lett å komme tilbake. Jeg savner Kolyma hver eneste dag. Ikke alle strabasene, lidelsene eller den ekstreme kulden, men folket. Det er det beste folkeslaget jeg har møtt i løpet av mine 25 år med ekspedisjoner. De er sjenerøse, morsomme, intelligente, kunnskapsrike, åpne og ekstremt varme og hyggelige. Selv om vi nådde alle målene vi satte for ekspedisjonen, tilegnet vi oss også mye uventet kunnskap. Jeg tror at det viktigste jeg lærte meg i løpet av ekspedisjonen, er å forstå den største forskjellen mellom oss mennesker og andre arter. ■